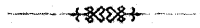

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VI ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ (ТРЕТЯ РЕДОВНА СЕССИЯ).

IX Засѣдание, Понедѣльникъ, 9 Ноемврий, 1892 год.

(Отворено въ 10 часа прѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на П. Славковъ).

Отсутствуютъ: Ат. Минчевъ, А. Башевъ, А. Самоковлиевъ, Алеко Семизовъ, Ат. Митовъ, А. Есадовъ, А. Каракашевъ, А. Попповъ, А. Джоговъ, Г. П. Колевъ, Г. Найденовъ, Г. Караколевъ, Г. Калиновъ, Д. Попповъ, Д-ръ Стояновичъ, Д. Смочевски, Д. Горовъ, Д. Пшкковъ, Д-ръ Чомаковъ, Д. Свѣщаровъ, Д. Тончевъ, Д. Бойчевъ, Даскалъ Станчо Черневъ, Д. Милковъ, Д-ръ Т. Гатевъ, Ж. Момчовъ, Илия Стоковъ, И. Богдановъ, И. Титоровъ, Илия Сакаровъ, Ив. Храновъ, Ив. Антоновъ, Ив. Кълвачевъ, Ив. Халачевъ, Ив. Митовъ, К. Жековъ, К. Станчовъ, Курти Велевъ, Кр. Миновъ, Д-ръ К. Стоиловъ, К. Калчевъ, Л. Пулиевъ, М. Милевъ, М. Каралѣевъ, Н. Ючъ-Ормански, Н. Величковъ, Н. Тошовъ, Н. Вълчевъ, Н. Пушкаровъ, Н. Румяновъ, Н. Момчовъ, Н. Кораловъ, Османъ Бей, П. Тодоровъ, П. Кескиневъ, П. Чаушовъ, П. Нейковъ, П. Руссевъ, П. Черкеза, Ст. Касабовъ, Ст. Сръдовъ, Ст. Странски, С. Райновъ, С. Величковъ, Т. Х. Тошевъ, П. Кировъ, Т. Пѣевъ, Ф. Мариновъ, Х. В. Холевичъ, Хр. Стефановъ, Хр. П. Нивифоровъ, Хр. Астарджиевъ, Хр. Ивановъ, Хасанъ Бей, Хр. Дюкмеджиевъ, Хр. Ангеловъ, Хр. Мановъ, Шербетчи Халилъ, Я. Русселиевъ и Юсуфъ Нури Мустафовъ.

Прѣдсѣд.: Отъ цѣлото число прѣдставители въ днешното засѣдание присѣдствувать 208 души. Има, значи, законното число прѣдставители, за да се пристъпи къмъ разглеждане положенитѣ на дневний редъ въпроси.

На дневний редъ за въ днешното засѣдание имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Първо четение на законопроекта за търговскитѣ и индустриалнитѣ марки, и

II. Докладъ отъ финансовата коммиссия по законопроекта за експлоатацията на карриеритѣ.

Съобщавамъ на Нар. Събрание, че дадохъ десетдневенъ отпускъ на Ловчанский народенъ прѣдставитель г-нъ А. Башевъ, начиная отъ 3 того.

Осемдневенъ отпускъ дадохъ на г-на Нача Величковъ, начиная отъ 6 того.

Десетдневенъ отпускъ дадохъ на г-на Ив. Стойновъ, Врачански нар. прѣдставитель, начиная отъ 9 того.

На г-на Кръсто Миновъ дадохъ десетдневенъ отпускъ, начиная отъ 9 того.

Петдневенъ отпускъ дадохъ на г-на В. Атанасовъ, начиная отъ 3 того.

На Начо Тошевъ дадохъ десетдневенъ отпускъ, начиная отъ 9 того.

На г-на Д. Смочевски дадохъ осемдневенъ отпускъ, начиная отъ 9 того.

На Димитръ Горовъ дадохъ десетдневенъ отпускъ, начиная отъ 9 того.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта за търговскитѣ и индустриалнитѣ марки.

Секр. Я. Д. Матакиевъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ върху законопроекта за търговскитѣ и индустриалнитѣ марки.

Маркитѣ, които се полагат върху продаваемитѣ прѣдмети, иматъ особена важностъ. Отъ една страна, тѣ принуждаватъ производителя да усъвършенствува стоката, която изважда за продажъ, а отъ друга, тѣ ржководятъ купувача въ покупкитѣ му.

За да може обаче да се постигне тая цѣль, необходимо е да се гарантира чрѣзъ законъ неприкосновенността на тия марки. Безъ тая неприкосновенностъ търговията ще е една проста измама и интелегентитѣ и честни фабриканти, които държавата има интересъ да покровителствува, ще ставатъ жертва на безсъвѣстнитѣ мѣстни и чужди търговци.

Всѣки вижда, че нашата индустрия започва вече да излиза изъ пеленитѣ си; врѣме е слѣдователно, да ѝ се иде на помощъ и чрѣзъ осигуряванетоъ нейнитѣ производения отъ фалсификации, които могатъ да ѝ компрометиратъ и убиятъ. Тая е цѣльта на тоя законопроектъ.

Гр. София, Октомврий 1892 год.

Министръ: Г. Д. Начовичъ“.

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

За търговскитѣ и индустриалнитѣ марки.

Чл. 1. Съ думата *марка* се означаватъ знакове, които търговци и производители турятъ на прѣдметитѣ, които изнасятъ за продажъ, за да ги отличаватъ отъ еднороднитѣ прѣдмети, които други индустриалци или търговци продаватъ.

Такива знакове могатъ да бждатъ фирмата на фабриканта или търговеца, изображена по особена форма, монограма на производител или продавача, изображения отъ животни, отъ здания, аллегорически фигури и пр.

Не могатъ да бждатъ: портрета на Господаря и на неговото семейство, държавния гербъ и голи числа и букви.

Чл. 2. Правото за употрѣбление като марка държавния гербъ може да се даде само на производители, които сж добили първа награда на нѣкое изложение. Въ тоя случай, търговецътъ или индустриалецътъ притуря около тоя гербъ, знакове, които да го отличаватъ отъ герба на другитѣ лица, които сж добили същото право.

Чл. 3. Правото за употрѣбление една марка е свързано съ прѣдприятието, за което е тя поискана. Прѣкъсване прѣдприятието, прѣкъсва и съществуванетоъ на марката; съ прѣминаванетоъ прѣдприятието на друго лице, прѣминава и марката.

Ако това лице не е нито съпругата на първото, нито неговитѣ малолѣтни наследници, тогава то е длъжно, въ разстояние на три мѣсеца, да поиска отъ компетентната власть слѣдванieto на марката за неговото прѣд-

приятие. Ако не направи това, марката се смѣта за унищожена.

Чл. 4. Никой нѣма право да туря на своитѣ производения, стоки, или на тѣхната обвивка и пр. името, фирмата или марката на други търговецъ или индустриалецъ.

Чл. 5. Правото за употрѣбление особена марка, не е задължително, освѣнъ за ония прѣдмети, за които това задължение се налага отъ законитѣ.

Чл. 6. Който иска да си запази исключително право върху една марка, той трѣбва да ѝ поднесе на записване съгласно съ слѣдующитѣ опрѣдѣления.

Чл. 7. Въ Финансовото отдѣление при окръжнитѣ управления се държи единъ регистръ за записване на маркитѣ.

Желаящиятъ да си запази правото върху марката, която е избралъ, се отнася до Окръжния Управителъ съ прошение, при което туря на особенни листове три рисунки отъ марката си.

Щомъ Окръжниятъ Управителъ приеме това прошение, той записва тосчасъ върху него и върху третѣ рисунки датата и часа на тѣхното подаване, подписва тая дата, завѣрва ѝ съ печата на управлението и прѣдава всичко на Финансовия Чиновникъ. Тоя послѣдний залепява едната рисунка върху слѣдующия по редъ листъ на поменатия регистръ, записва върху празното мѣсто на листа името и мѣстожителството на просителя и му прѣдава втората рисунка, като напише на празното мѣсто до цел страницата на регистра, на която е залепена първата рисунка и ѝ подпише. Третята рисунка се испроважда въ Финансовото Министерство, гдѣто се държи единъ общъ регистръ за цѣла България. Тая трета рисунка е напълно еднаква съ втората.

И третѣ тия рисунки сж обгербовани съ марки по четири лева всѣка една.

Чл. 8. Финансовия чиновникъ, прѣди да внесе рисунката на марката въ регистра, прѣгледва другитѣ записани марки и се убѣждава, че послѣдната не е прилична на никоя отъ по-старитѣ записани марки, опрѣдѣлени да се турятъ върху еднакви прѣдмети съ прѣдметитѣ на новия просителъ.

Въ тоя случай, чиновникътъ отказва да приеме марката и поисква отъ просителя да внесе въ нея нужнитѣ измѣнения.

За приеманieto на марка прилична на други вече записани марки не може да има никаква спжнка, когато новата марка ще се туря на стоки отъ други родъ.

Въ случай на разногласие върху еднаквостъ на прѣдметитѣ, за които сж опрѣдѣлени двѣтѣ марки, новия просителъ се обръща съ прошенieto си къмъ Финансовото Министерство за рѣшение.

Чл. 9. У Финансовото Министерство се прави същата провѣрка; сирѣчь, прѣди новата марка да се запише у общия регистръ прѣгледва се да ли тя не е еднаква съ друга нѣкоя вече записана марка, която служи за еднородни прѣдмети съ ония на новия про-

ситель. Въ тоя случай, марката не се записва прѣди тя да се измѣни.

Слѣдъ измѣнението и марката се записва безъ други разности.

Чл. 10. Въ случай че нѣколко лица подадхтъ едно-врѣменно прошение за записване една и сѣща марка за едни и сѣщи произвѣдения, дава се прѣдпочитание на оногизи, който е подалъ по-напрѣдъ прошениято си.

Чл. 11. Записването на маркитѣ трѣбва да се подновява всѣки десетъ години. Въ случай на не подновяване, марката се смѣта за унищожена и може да прѣмине на други търговецъ или индустриалець.

За новото записване се постѣпва по горѣказания начинъ и се плаща сѣщата такса.

Чл. 12. Чужденцитѣ, които би желали да запазятъ за себе си правото на маркитѣ, които носятъ тѣхнитѣ произвѣдения внѣ отъ България, постѣпватъ по сѣщия начинъ, както и българскитѣ и плащатъ сѣщитѣ такси. Само, че тѣ се отправятъ съ прошениято си до Софсийското Окрѣжно Управление.

Това право може да се откаже на подданницитѣ на тия държави, които не признаватъ у тѣхъ си сѣщитѣ права на българскитѣ търговци и индустриалци.

Чл. 13. Митницитѣ повръщатъ назадъ стокитѣ, които носятъ марки на български индустриалци и търговци.

Чл. 14. Регистритѣ на маркитѣ сѣ на расположение на търговцитѣ въ канцеларитѣ на окрѣжнитѣ управления и на Финансовото Министерство. Всѣки може да ги прѣгледва и да зема бѣлѣжки прѣзъ канцеларскитѣ часове въ присѣтствието на компетентния чиновникъ.

Чл. 15. Онзи, който самъ съзнателно подражава марки записани на името на други лица и изважда за продажъ прѣдмети, които носятъ така фалсифицирани марки, се наказва съ глоба отъ 100 до 1000 лева.

Освѣнъ това ступанинѣтъ на подражаната марка има право да подигне процесъ за измама противъ подражателя и да търси обезпагубения.

При повторение прѣстѣпленieto наказанието се удвоява.

Чл. 16. Онзи, който съзнателно продава прѣдмети, които носятъ фалсифицирани отъ други лица марки, се наказва съ глоба отъ 50 до 500 л. И той, тѣй сѣщо, може да се тегли прѣдъ сѣда за обезпагубение на ступанина на фалсифицираната марка.

Той се отърва отъ отговорность, само ако покаже съ уважителни документи автора на тая фалсификация.

При повторно продаване стоки съ фалшиви марки виновния подлѣжи на наказание.

Чл. 17. На сѣщото наказание сѣ подложени и ония, които правятъ или продаватъ стоки съ марки различни отъ записанитѣ, но разликата на които е толкова малка, щото купувачтѣ може да се измами.

Чл. 18. Сѣдѣтъ може да постанови да се обнародва присѣдата му въ по-важнитѣ вѣстници на страната и

въ „Държавния Вѣстникъ“ по-вече пѣтя и за смѣтка на виновния. Той може да постанови конфискуването и унищожението на уловенитѣ съ фалшиви марки произвѣдения.

Чл. 19. Прѣслѣдвания противъ фабрикантитѣ и търговцитѣ, които употрѣбляватъ чужди марки, се подигатъ само отъ ступанитѣ на тия марки.

Слѣдъ получването оплакваниято отъ страната на оштетеното лице, оплакване придружено съ свидѣтелство за исключителното право, което тѣжителтъ има върху марката, сѣдилището пристѣпва немѣдленно къмъ констативанieto прѣстѣпленieto и започва дѣло противъ виновния.

Чл. 20. Ония индустриалци и търговци, които сѣ приели вече нѣкоя марка за стокитѣ си, могатъ въ разстояние на шестъ мѣсеца отъ обнародването на закона въ „Държавния Вѣстникъ“, да поискатъ нейното записване. Слѣдъ тоя срокъ тѣхната марка се смѣта за унищожена.

Чл. 21. Тоя законъ влиза въ сила три мѣсеца слѣдъ неговото обнародване въ „Държавния Вѣстникъ“.

Финансовото М-рство ще издаде прѣзъ това врѣме единъ правилникъ, който да опрѣдѣля подробноститѣ за неговото туряние въ дѣйствието.

Прѣдсѣд.: Желас ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да говори по приеманieto по принципъ на прочетения законопроектъ?

Дим. Кознички: Азъ мисля, че сега като е на първо четение тоя законопроектъ, нѣма какво да се говори. Отъ моя страна азъ благодаря на г-на М-ра, за гдѣто е внесълъ тоя законопроектъ и за това прѣдлагамъ да се приеме по принципъ и прѣпрати на финансовата комиссия за изучаване и сетнѣ да го докладва.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема по принципъ прочетения законопроектъ за търговскитѣ и индустриалнитѣ марки, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се по принципъ.

Г-нъ Кознички прѣдлага да се прѣпрати на финансовата комиссия за изучаване и докладване.

Ще се вотира. Който не приема прѣдложението на г-на Кознички, да се прѣпрати прочетения законопроектъ на финансовата комиссия, да си вдигне рѣката. (Никой не вдига). Приема се.

Вторий въпросъ отъ дневний редъ е: докладъ отъ финансовата комиссия по законопроекта за експлоатацията на карриеритѣ.

Г-нъ докладчикъ има думата.

Доклад. Ив. Цвѣтковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за експлоатацията на карриеритѣ“.

Заглавието на тоя законопроектъ е прието отъ комиссията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема заглавието тѣй, като се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

Чл. 1. Въ категорията на карриеритѣ влизатъ слѣдующитѣ ископаеми вещества: желѣзнитѣ пори, минералнитѣ бои, варний фосфатъ, гипсътъ, торфѣтъ, старитѣ сгурии, каменитѣ за постройка, за постилание, за украшение, воденични, литографии и др., които се употребяватъ въ индустрията, плочитѣ, тебеширтъ, пѣськътъ чакълътъ и пр.“

Въ чл. 1-й, комиссията е направила само това измѣнение, като е прѣвидѣла кон именно ископаеми вещества влизатъ въ категорията на карриеритѣ.

М-ръ Г. Д. Начевичъ: Тукъ има една печатана погрѣшка. Въ втория редъ е напечатано „желѣзнитѣ пори“. На мѣсто „желѣзнитѣ пори“, трѣбва да се чете: „желѣзнитѣ пирити“.

Доклад.: Г-нъ М-рътъ е съгласенъ съ измѣненieto, което е направила комиссията.

Хр. Конкилевъ: Азъ не знам, г-да прѣдставители, какви сж биле съображенията на комиссията, по които се е ръководила, за да изброи въ чл. 1-й подробно кои сж именно ископаемитѣ вещества, които влизатъ въ категорията на карриеритѣ. Азъ мисля, че както е поставенъ чл. 1-й въ проекта е по-ясенъ, защото въ него е казано, че въ категорията на карриеритѣ влизатъ всички ония ископаеми вещества, които сж изброени въ чл. 4-й отъ закона за минитѣ. За това, мисля, че ще бѣде по-добръ за чл. 1-й да остане както е въ проекта, а не както е измѣненъ отъ комиссията.

Доклад.: Г-да прѣдставители! Съображенията по които се е ръководила комиссията да измѣни чл. 1-й тѣй, както го прочетохъ, сж слѣдующитѣ. Извѣстно ви е, че когато се започне да се говори за ископаемитѣ вещества, веднага трѣбва да се търсятъ два закона: първо, законътъ за минитѣ, и второ, законътъ за карриеритѣ. За да не става обаче такова затруднение, а напротивъ за да се създаде улеснение за всѣкого, комиссията допълни чл. 1-й, като означилъ въ него кои сж именно ископаемитѣ вещества. Това само измѣнение е направила комиссията и то за улеснение, а не за затруднение. За това, мисля, че г-да прѣдставителитѣ ще се съгласятъ да приематъ чл. 1-й тѣй, както го прочетохъ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 1-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 2. Карриеритѣ се експлоатиратъ отъ ступанитѣ на повърхността, или съ тѣхното съгласие.

Безъ това съгласие, правителството може да позволи експлоатацията, само когато материалитѣ сж нуждни за постройка отъ обществена полза или за основание и подържане на нѣкое индустриално прѣдприятие. Въ тоя случай, правителството опрѣдѣля и възнаграждението,

което би се слѣдвало на ступанина, както за материала, който ще се вади, тѣй и за поврѣдитѣ, които би станжли на имота му, като прѣдварително вземе мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия.

Карриеритѣ принадлежаци на общинитѣ, се даватъ на експлоатация съ позволение на Министерский Съвѣтъ“.

Въ чл. 2-й, г-да прѣдставители, сж направени слѣдующитѣ измѣнения. Въ първата часть на втората алинея слѣдъ думитѣ „отъ обществена полза“, притурени сж думитѣ: „или за основание или подържане на нѣкое индустриално прѣдприятие“. Тѣзи думи се притуриха за това, че въ закона за пасърчение на мѣстната индустрия, който е вече внесенъ въ Нар. Събрание и който ще се разгледва въ скоро врѣме, има казано такова нѣщо; слѣдователно, трѣбва да се приеме и тукъ, та двата закона да бѣдатъ въ гармония. Освѣнтъ това, въ сжщата алинея, слѣдъ думитѣ „на ступанина“ притурени сж и тѣзи думи: „както за материала, който ще се вади, тѣй и за поврѣдитѣ, които би станжли на имота му, като прѣдварително вземе мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия“. Това допълнение комиссията направи затова, за да се плаща на ступанина на мѣстото, въ което ще се открие карриерата, защото ако нивата или мѣстото е на частно лице, то трѣбва да се удовлетвори и за мѣстото и за загубата, която ще му се причини, до гдѣто трае експлоатацията на карриерата. При това, за да може да става правилно оцѣненieto на мѣстото или поврѣдата, която ще се причини на ступанина, комиссията прѣвидѣ да се взема мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия, която ще бѣде безпристрастна при оцѣненieto и нѣма да допусне да стане злоупотребувание.

Слѣдъ туй комиссията прибави и една трета алинея въ тоя членъ, която гласи така: „Карриеритѣ принадлежаци на общинитѣ, се даватъ на експлоатация съ позволение на М-рский Съвѣтъ“. До сега общинитѣ не сж се ползували съ тѣзи права, защото всичкитѣ карриери сж признавани за държавна собственост, по защото повечето отъ общинитѣ едва могатъ да покриватъ своитѣ пужди, комиссията намѣри за добръ да се отстъпятъ доходитѣ отъ карриеритѣ на общинитѣ, на които принадлежатъ и да се не считатъ за държавна собственост, а да се употребятъ за обществени пужди. На това е съгласенъ и г-нъ М-рътъ на Финанситѣ и за това вѣрвамъ, че и Нар. Събрание ще се съгласи да приеме чл. 2-й както го прочетохъ.

П. Зографски: Г-да прѣдставители! Като правимъ закони, трѣбва да ги правимъ така, щото да не се срѣщатъ послѣ нѣкакви недоразумения и мжчнотии. Тукъ въ чл. 2-й срѣщамъ една фраза, отъ която може да изникнатъ много недоразумѣния и мжчнотии, както за правителството, тѣй и за общинитѣ и пр. Въ тоя членъ е казано: „за постройка отъ обществена полза“. Отъ тѣзи думи може да се разбере и всичко и нищо. За това е желателно, щото г-нъ М-рътъ и г-нъ докладчикътъ

да даждат обяснения, като какви постройки отъ общественна полза, се разбиратъ тукъ, за да не би да стане сетнѣ нѣкакво недоразумѣние. Това е, което искахъ да кажъ.

Доклад: Подъ думитѣ „когато материалитѣ сж нуждни за постройка отъ общественна полза“, комиссията е разбирала слѣдующето. Когато ще се прави пѣть, църква или училище въ нѣкое село, и въобще когато ще се прави нѣщо, нужно за обществото, всички тия работи сж отъ общественна полза. И комиссията намѣри за справедливо, че когато материалитѣ се взиматъ отъ мѣсто, което принадлежи на частно лице, то да се възнаграждава ступанина на имота.

II. Зографски: Г-да прѣдставители! За съжаление, азъ не можахъ да се удовлетвори отъ обясненията на г-на докладчика, защото той ги така исказа, щото не ще може да се види отъ протоколитѣ като какво се разбира подъ думитѣ: „общественна полза“. Азъ мисля, че най-добрѣ ще бжде да се опрѣдѣли въ тоя членъ, като се турятъ двѣ точки и се каже: за пѣтица, църкви, мостове, училища и пр. Защото, ако се не каже тѣй, ще се срѣщнатъ недоразумѣния при приспособлението на тая алинея отъ чл. 2-й.

Доклад: Както чухте, г-да прѣдставители, отъ възраженията на г-на Зографски излѣзе пакъ сжщото, което е казано и въ чл. 2-й, съ тая само разлика, че той иска да се притурятъ думитѣ: „чешми, църкви, мостове, училища, пѣтица и пр. Най-сетнѣ, нека г-нъ Зографски даде своята редакция и тогава ще видимъ да ли да я приемемъ или не.

Хр. Векиловъ: Г-да прѣдставители! По тоя членъ, азъ нѣма да говоря на дълго и широко, а ще помоли само г-на М-ра и г-на докладчика да се съгласятъ да се притурятъ слѣдъ думитѣ „общественна полза“ и думитѣ „окръжна полза“, защото безъ това общинитѣ и окржитѣ ще дойдатъ въ стѣлновение и нѣма да излѣзе нищо. (Гласове: То е сѣ едно. Окржитѣ се съставляватъ отъ общини). Наистина, окржитѣ сж съставляватъ отъ общини, но нѣма да попрѣче нищо, ако се каже така. Освѣнъ това г-нъ Зографски каза много добрѣ, че трѣбва да се каже какво се разбира подъ думитѣ: „общественна полза“, защото безъ това пакъ ще се срѣщнатъ затруднения, когато дойде врѣме да се правятъ пѣтица, мостове, църкви, училища и пр.

Хр. Конкилевъ: Напротивъ. Азъ съмъ на противното мнѣние. Ако приемемъ това, което прѣдлага г-нъ Зографски, ще излѣзе съвършено противното и ще стане по-злѣ. Ако приемемъ да се опрѣдѣли, че подъ думитѣ: „общественна полза“ ще се разбиратъ: мостове, пѣтица, училища и църкви, тогава, когато се прѣдстави случай да се прави друго нѣщо, което ще да е тоже за общественна полза, нѣма да се приеме, защото ще се намѣрятъ нѣкои да кажатъ, че като не е спомянато въ закона за него, не трѣбва и да се прави съ материалъ отъ карриеритѣ.

Така сжщо ще отговоря и на г-на Векилова, че неговото прѣдложение не може да се приеме, тѣй като окржитѣ се състоятъ отъ общини и че подъ думитѣ „общественна полза“ се разбиратъ и ония работи, които ще се правятъ и за окржитѣ и за общинитѣ, т. е. всичко, което се прави за общественна полза. За това, по-добрѣ ще бжде да се приеме чл. 2-й както се прочете отъ г-на докладчика.

Дим. Петковъ: Мене ми се струва, че тѣхна милостъ, които говорятъ по чл. 2-й, говорятъ за работи не до тамъ важни и никакъ не обръщатъ внимание върху друго едно нѣщо, което е вмкнато въ тоя членъ. Вий знаете, г-да прѣдставители, че въ България има единъ законъ за експроприацията, който опрѣдѣля какви сж отношенията на държавата спрямо-частнитѣ ступани, имуществата на които се отчуждаватъ за работи, които влизатъ въ категорията отъ „общественна полза“. Тукъ има едно нѣщо, което комиссията е вмкнала въ тоя членъ 2-й и върху което трѣбва да се обърне особено внимание. Въ тоя членъ е казано: „или за основание и поддържанне на нѣкое индустриално прѣдприятие“. Отъ това излиза, че ако г-нъ Цвикю има едно мѣсто, въ което да има нѣкакъвъ материалъ, който да е по-трѣбенъ, на г-на Цвѣткова и г. Цвикю му го не даде, — то да му се отнеме и да се даде на г-на Цвѣткова да го експлоатира. Съ други думи казано, излиза работата така, че за частното прѣдприятие на нѣкого си, трѣбва да се експлоатиратъ имотитѣ на друго частно лице, или ипѣкъ казано, имотитѣ на едни лица да се отстъпятъ за въ полза на други. Това нѣщо ми се вижда много опасно за частната собственостъ на хората и за това ще моли г-на М-ра да се съгласи да остане членъ вторий така, както е прѣдставенъ въ проекта, като се исхвърли тая прибавка на комиссията. Това вече не е за общественна полза, а за въ полза на частни лица и държавата не може да експроприира имуществата на едни лица за въ полза на други частни лица. Най-добрѣ е тоя членъ вторий да остане така: (Чете).

„Карриеритѣ се експлоатиратъ отъ ступанитѣ на повърхността, или съ тѣхно съгласие.

Безъ това съгласие правителството може да позволи експлоатацията само когато материалитѣ сж нуждни за постройки отъ общественна полза. Въ тоя случай, правителството опрѣдѣля и възнаграждението, което би се слѣдвало на ступанина, както за материала, който ще се вади, тѣй и за поврѣдитѣ, които би станали на имота му, като прѣдварително вземе мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия.

Карриеритѣ, принадлежащи на общинитѣ, се даватъ на експлоатация съ позволение на М-рския Съвѣтъ“.

Тукъ, въ проекта, прѣдставенъ отъ г-на М-ра нѣма нищо казано, че държавата може да експроприира имуществата на хората за основание и поддържанне на нѣкое индустриално прѣдприятие. Азъ мисля, че това не трѣбва да се допусне, защото едно лице като види, че въ имота на друго има нѣкакъвъ материалъ, може да поиска отъ

държавата да го отчужди и да го даде нему, за да си направи някаква фабрика, когато ступанинът му може да направи същото. Или пъкъ може да се яви трето лице и да каже: не на тогава, а мене го дайте, че ще направя такава и такава фабрика. Такъв единъ случай имаше лани съ Манафова, който поиска да му се позволи да направи една фабрика за книги и да се отчужди за фабриката му, известно мѣсто въ Бѣлюво, което да експлоатира той, а не ступанинът на мѣстото. Това вече не е за държавна или обществена полза, а е за въ полза на частно лице. За това, азъ ще моля г-на М-ра да каже какъ ще се тълкуватъ тия думи отъ чл. 2-й за обществена ли или за частна полза? Но защото азъ мисля, че тѣ нѣма да се разбиратъ освѣнъ за обществена полза, за това по-добрѣ ще бждѣ да остане чл. 2-й: тѣй, както е билъ прѣдставенъ отъ г-на М-ра, като се исхвърлятъ думитѣ: „или за основание и поддръжане на нѣкое индустриално прѣдприятие“.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Бѣлѣжката на г-на Петкова наистина си има мѣстото. Тия думи сж турени отъ комиссията само на основание на закона за насърчение на мѣстната индустрия — въ който има турено такова нѣщо — който се прие по принципъ отъ Нар. Събрание, и който подиръ нѣкой день ще се разисква тукъ. Тамъ е помѣстено такова нѣщо и комиссията, на това основание, намѣри за добрѣ да го тури и въ тоя законъ; но ако ще Нар. Събрание, може да го махне. Ако Нар. Събрание приеме въ другия законъ, че държавата, въ известни случаи, може да отстъпва карриеритѣ на хора, които започватъ да правятъ нѣкои индустриални прѣдприятия, азъ нѣмамъ нищо противъ исхвърлянето на тия думи. Напр. когато нѣкой грънчаръ намѣри нѣкое мѣсто, въ което има добра глина и поиска отъ ступанина му, да копае глината, а той му я не отстапи, било по каприции, било като му каже, че иска по три лева за колата, когато тя не струва толкова, тогава държавата може да се намѣси. Впрочемъ, тоя въпросъ като ще се разгледа и уреди при разискването на закона за насърчение на мѣстната индустрия, азъ не намирамъ сега за невъзможно да се махнатъ тия думи, понеже ще се помѣстятъ въ другия законъ.

От. Ив. Цвилю: Азъ мисля, че тоя въпросъ, доста добрѣ се обясни, особено слѣдъ думитѣ на г-на Петкова, и слѣдъ заявлението на г-на М-ра, че е съгласенъ да се махнатъ отъ тоя чл. 2-й думитѣ: „или за основание и поддръжане на нѣкое индустриално прѣдприятие“. Ний не знаемъ още отъ сега да ли ще се приеме или не закона за насърчение мѣстната индустрия. Сега ний разискваме закона за експлоатацията на карриеритѣ и щомъ намираме, че тия думи сж непотрѣбни, или излишни, можемъ да ги исхвърлимъ, защото, ако ги оставимъ, ний ще създадемъ единъ законъ, съ който ще дадемъ право и привилегия на хората, които да експлоатиратъ имуществата на други хора, безъ тѣхно съгласие. За това, азъ мисля, че прѣдложе-

нието на г-на Петкова е твърдѣ основателно и нѣма какво да се говори противъ него.

Колкото пъкъ за прѣдложението на г-на Векилова, да се каже и „окръжна полза“ и желанието на ония г-да прѣдставители, които искаха да се каже какво именно трѣбва да се разбира подъ думитѣ „обществена полза“, — разбира се, че нѣма да се приематъ, защото всички знаемъ, че подъ думитѣ: „обществена полза“, се нарича това отъ което обществото се ползува. Найсетнѣ, щомъ г-нъ М-рът е съгласенъ да се махнатъ думитѣ: „или за основание и поддръжане на нѣкое индустриално прѣдприятие“, моля да се приеме чл. 2-й безъ тѣхъ.

Дим. Кознички: Г-да прѣдставители! Слѣдъ думитѣ на г-на Петкова, и слѣдъ съгласието на г-на М-ра да се махнатъ тия думи, нѣма що по-вече да се каже, но азъ ще приведа тука само единъ примѣръ. Какъвто законъ и каквито привилегии да дадемъ на нѣкои хора, азъ мисля, че нѣма никога г-да прѣдставителитѣ да се съгласятъ да се даджтъ на едно лице привилегии, по слѣдствие на които да се ползува отъ имотитѣ на друго лице. Държавата може да дава каквито ще привилегии сама отъ себе си, а не и за смѣтка на частни лица. За туй, понеже г-нъ М-рът се съгласи да се махнатъ тия думи, азъ ще моля и г-на докладчика да се съгласи и да се приеме чл. 2-й, както го прѣдложи г-нъ Петковъ.

Доклад.: Пенеже г-нъ М-рът е съгласенъ да се махнатъ думитѣ: „или за основание и поддръжане на нѣкое индустриално прѣдприятие“, азъ нѣмамъ нищо противъ и се съгласявамъ.

Зах. Градинаровъ: И азъ щѣхъ да говоря по същото, но понеже г-нъ М-рът и г-нъ докладчикътъ се съгласиха да се махнатъ тия думи, отказвамъ се да говоря.

Дим. Петковъ: Искахъ само да се махнатъ думитѣ: „или за основание и поддръжане на нѣкои индустриални прѣдприятия“, и понеже г-нъ М-рът и г-нъ докладчикътъ се съгласиха, нѣма за какво вече да го говоря.

П. Зографски: И азъ нѣмамъ нищо противъ това, което прѣдложи г-нъ Петковъ и за което се съгласи г-нъ М-рът. Но моето прѣдложение има за цѣль да се изброятъ поне въ протокола какви именно работи се разбиратъ подъ думитѣ „обществена полза“. Ако не спомѣнемъ, че подъ тия думи се разбиратъ: „училища, мостове, църкви, пжтица и чушми“, тогава ме е страхъ че единъ день правителството ще каже — за частното имущество на едно лице — понеже този материалъ ще се употреби за обществена полза, то да се вземе отъ тази карриера, когато въ същностъ то може да прави нѣкой казарма или друго нѣкое здание и тамъ да употреби взетия материалъ. Азъ мисля, че едно частно лице никога не може да помага на държавата повече, освѣнъ споредъ законитѣ на държавата, които изискватъ въ известни случаи помощта на едно частно лице, а не и въ други случаи да искаме отъ населението да

му вземемъ имуществото. Ето защо, азъ прѣдлагамъ и моля да се приеме да се каже, че подъ думитѣ „общественна полза“ се разбиратъ „училищата, църквитѣ, мостовѣтѣ, пхтищата и чупмитѣ“.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Г-да прѣдставители! Всѣки знае какви сж прѣдметитѣ отъ общественна полза. Такива сж ония прѣдмети, отъ които всѣки единъ може да се ползува. Окржжитѣ управления, окржжитѣ сждилища сж учреждения отъ общественна полза. Всѣки може да отиде при Окржжния Управителъ и да каже за какво иска да се отстъпи извѣстна карриера. По тѣзи причини, ний не можемъ да кажемъ тука това, което иска г-нъ Зографски, защото утрѣ може да се намѣри за нужно друго нѣщо и да стане нужно да се поправа закона. Ето защо, тукъ не може да се изброятъ всичкитѣ прѣдмети, които влизатъ въ категорията на карриеритѣ. Тукъ е казано, че правителството може да се намѣси въ такива спорове, които ще произлезжтъ отъ усвояванието на такъвъ материалъ отъ нѣкоя карриера, но никакъ не се говори за усвояванието на частнитѣ имоти. Ако нѣкому усвоятъ нѣщо, той може да се отнесе до сждилището и то ще поправи работата. Тукъ се прѣдвижда, че ще се опрѣдѣли и възнаграждението, което би се слѣдвало на ступанина на карриерата, както за материала, тѣй и за поврѣдитѣ, които може да се нанесжтъ. Слѣдователно, всички сж гарантирани. Ако ступанина на една карриера остане недоволенъ отъ това, което правителството ще му опрѣдѣли, както казахъ и по-напрѣдъ, той може да се отнесе до сждилището и то ще рѣши спорътъ. Ето защо, тукъ сж гарантирани въ всѣко отношение частнитѣ имуществва, а въ сждитото врѣме и правата на държавата. — Азъ зная, напр. че по М-рството на Финанситѣ има много такива случаи. Има хора, въ имуществата на които е открита нѣкаква глина и, когато нѣкой грънчаръ поиска да се ползува отъ нея срѣщу заплата, ступанинѣтъ на мѣстото казва, че нито срѣщу пари, нито даже срѣщу диаманти не отстъпва да се ползува другъ човѣкъ. Слѣдователно, като е тѣй, защо тогава да се прѣпятствува на тоя грънчаръ да се ползува отъ откритата глина? Това вече като е отъ извѣстна общественна полза, може да се ползува всѣки срѣщу извѣстно възнаграждение на ступанина на карриерата. Напр. утрѣ, може да се яви нужда отъ нѣкакъвъ материалъ за електрическото освѣтление на единъ градъ или нѣкой спиталъ и ступанинѣтъ на карриерата не се съгласява да отпусне материала; тогава да се не намѣси ли правителството? Или пъкъ може да стане противното—ступанинѣтъ да достави материала и тогава никой нѣма да го докача. Тукъ не могатъ да се изброятъ всичкитѣ прѣдмети, и за това добрѣ ще бѣде, ако Нар. Събрание не приеме прѣдложението на г-на Зографски.

Дим. Петковъ: Слѣдъ думитѣ на г-на М-ра, азъ не зная да ли трѣбва да се говори още повече, за да се убѣди г-нъ Зографски, че нѣма нужда да се приеме неговото прѣдложение. Азъ казахъ и одѣвъ, че има за-

конъ за експроприацията, по който правителството може да експроприира извѣстно частно имущество, щомъ се касае работата за нѣкоя общественна полза. Напр. утрѣ когато се почне прокарванието на голѣмата желѣзнопътна линия и тамъ, около нея се укаже нѣкоя частна карриера и правителството поиска да се ползува отъ нея, а частнитѣ ступанинѣ не ще да я отстъпи, — тогава не трѣбва ли да се отнеме тѣ отъ правителството, срѣщу възнаграждение? Случаитѣ сж много и за това тукъ не може да се опрѣдѣли всичко, особено това, което г-нъ Зографски прѣдлага. Азъ даже бихъ се съгласилъ да се каже: „държавна и общественна полза“, защото утрѣ, кога се започне прокарванието на голѣмата линия, може би ще стане много потрѣбно това; но защото и безъ това се разбира и защото никой М-ръ нѣма да започне да си прави кхща и да каже, че това като е за общественна полза, то да се отнеме карриерата на частния стопанинѣ, за това и не настоявамъ да се приеме такова нѣщо.

Я. Д. Матакиевъ: Азъ не можъ да се съглася съ това, което иска сега г-нъ Петковъ, защото „общественна полза“ се казва „*pour cause d'utilité publique*“, и, ако се каже „държавна и общественна полза“, тогива трѣбва да се каже още и „окржжна“. За това, като мисля, че доста се говори и обясни тоя въпросъ, прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитѣ. (Вас. Икономовъ: По втората алинея искамъ да говоря).

Ще се гласува. Който не приема да се прѣкратятъ дебатитѣ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи, дебатитѣ се прѣкратяватъ.

Моля г-на докладчика да прочете чл. 2 тѣй, както се прѣредактира отъ г-на Петкова.

Докл. (Чете):

„Чл. 2. Карриеритѣ се експлоатиратъ отъ ступанинѣ на повърхността, или съ тѣхно съгласие.

Безъ това съгласие правителството може да позволи експлоатацията, само когато материалитѣ сж нужди за постройка отъ общественна полза. Въ тоя случай, правителството опрѣдѣли и възнаграждението, което би се слѣдвало на ступанина, както за материала който ще се вади, тѣй и за поврѣдитѣ, които би станжли на имота му, като прѣдварително вземе мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия.

Карриеритѣ, принадлежжаци на общинитѣ, се даватъ на експлоатация съ позволенieto на Министерский Слѣвѣтъ“.

Вас. Икономовъ: Върху послѣдната алинея искамъ думата. По нея нищо не е говорено. Тя е нова.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 2-й тѣй, както го прочете сега г-нъ докладчикѣтъ. Който го не приема да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Г-нъ Икономовъ! Запазете си думата да направите забѣлжжка при третото четение, понеже разискванието по тоя членъ е вече прѣкратено.

Хр. Конкилевъ: Азъ мисля, че законътъ трѣбва да се вотира алинея по алинея, а не членъ по членъ, както сега станж, та се гласува цѣлиятъ членъ наведижджъ.

Хр. Векиловъ: Азъ незная да е въведена такава практика въ Събранието, щото членоветъ отъ разнитѣ закони да се вотираатъ алинея по алинея. Всѣкога вотиранieto е ставало членъ по членъ и за това моля да не се взима въ внимание исканието на г-на Конкилева.

Хр. Конкилевъ: Азъ съжалевамъ, че г-нъ Векиловъ незнае, че е била въведена такава практика въ Събранието. Азъ знаа че е имало много такива случаи и за това моля да се гласува алинея по алинея, а не членъ по членъ.

Дим. Петковъ: Азъ мисля, че не трѣбва да се искатъ работи, които не сж ставали. Имало е наистина случаи, когато гласуването на нѣкои членове е ставало алинея по алинея, но това е било само по закона за гражданското сждопроизводство, въ който имаше членове които сж се състояли отъ 14—15 алинеи. И това е ставало по особено рѣшение на Събранието. Тукъ напротивъ нѣма такива дълги членове и азъ не разбирамъ защо се иска да става гласуването на членоветъ отъ тоя законъ алинея по алинея. Ако има членове съ много алинеи, нека г-нъ Конкилевъ ги посочи и тогава ще се съглася съ него, но такава нѣщо нѣма тука. Тоя членъ не е толкова дългъ, щото да не можемъ да го схванемъ и за това нѣма нужда да се гласува тѣй, както г-нъ Конкилевъ иска. Най-сетнѣ, тоя членъ се вотира вече и нѣма защо да се говори по него.

Хр. Конкилевъ: Искамъ думата.

Прѣдсѣд. Нѣма да ви дамъ думата, г-нъ Конкилевъ, защото азъ имахъ търпението да ви изслушамъ, когато говорихте по-напрѣдъ. Тогавя вий бѣхте свободни да говорите по всичкитѣ алинеи и да направите каквото щете прѣдложение. Още повече, прѣдсѣдателятъ не е забранявалъ никакъ на никого отъ г-да прѣдставителитѣ да говори по която иска алинея и да прави каквото иска прѣдложение. Освѣнъ това, когато прѣдставителството не иска да слуша вече да се дебатира по тоя членъ, азъ не знаа защо настоявате да искате думата по сжщия членъ. Нар. Събрание чрѣзъ вотътъ си, който станж ей сега, дойде да важе, че неще да слуша повече дебати по тоя членъ, и азъ немогъ да отидж противъ това негово рѣшение. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!).

Моля г-на докладчика да слѣдва четението на слѣдующитѣ членове отъ закона.

Доклад. (Чете):

„Чл. 3. Експлоатацията не може да се почне безъ прѣдварително заявление до окръжното управление. Тя се извършва съгласно съ закона и правилницитѣ за минитѣ и е подчинена подъ надзора на администрацията по минитѣ при сжщитѣ условия, както и минитѣ (дѣлъ III отъ закона за минитѣ)“.

Въ тоя членъ г-да прѣдставители, комиссията е замѣстила думитѣ: „мѣстната администрация“ съ думитѣ: „окръжното управление“. Това измѣнение е на-

правено съ цѣль да не се иска позволение отъ Окол. началникъ или отъ мѣстний кметъ, а отъ Окрѣжний управитель, защото е възможно да се направятъ спѣнки на просителя и така да се принуждава да отива пакъ по-нататкъ. Тукъ комиссията притуря и съгласно кой законъ и правилници ще става експлоатацията, за да се знае че по закона и правилницитѣ за минитѣ ще се експлоатиратъ карриеритѣ. Г-нъ М-рътъ е съгласенъ на това измѣнение.

Д. Кознички: Азъ ще помоля г-нъ докладчика да се съгласи да се приеме тоя членъ както е прѣдставенъ въ проекта на г-на М-ра. Тамъ е казано: „заявление до мѣстната администрация“, а пѣкъ комиссията го е измѣнила „до окръжното управление“ и съ това, вмѣсто улеснение, създава е мжчнотия както за приспособлението на закона, тѣй и за населението. Прѣдставете си напр. такъвъ случай: има центрове на окръжитѣ, които отстоятъ на 50—60 километра далечъ отъ мѣстото на една карриера и за една малка работа, хората ще бждатъ принудени да отиватъ толкова далечъ само да подаватъ заявление за позволение, когато сжщото това нѣщо може да стане и прѣдъ мѣстната администрация. За това, прѣдлагамъ да се каже: „заявление до мѣстната администрация“, както е било въ проекта на г-на М-ра. Вѣрвамъ, че съ това нѣма да направимъ никаква грѣшка и за това моля да се приеме.

Хр. Векиловъ: Дѣйствително, г-да прѣдставители, забѣлжката, която направи г-нъ Кознички е много на мѣстото си и за това трѣбва да се съгласимъ да остане тоя членъ, както е въ проекта на г-на М-ра. Прѣдставете си, напримѣръ, че се отвори една карриера на най-далечния край на окръга и лицето, което ще има нужда за материялъ отъ тая карриера, трѣбва да отива въ окръжния градъ да дава заявление и пакъ да се връща, когато въ разстояние на това време той ще може да си свърши всичката работа, ако остане да се дава заявлението до мѣстната администрация. Инѣкъ, до гдѣто Окрѣжний управитель пита Окол. началникъ или кмета, до гдѣто стане всичката тая прѣписка, ще се минжтъ цѣли мѣсеци, а пѣкъ, ако остане да става това отъ мѣстната администрация, то ще стане по-скоро и човѣкътъ ще си свърши работата. За това, азъ ще моля да се приеме чл. 3-й както е въ проекта прѣдставенъ отъ г-на М-ра.

Хр. Конкилевъ: И азъ тѣй сжщо ще поддржж г-да прѣдговорившитѣ, защото, ако приемемъ това, което комиссията прѣдлага — да се даватъ заявления на Окрѣжний управитель — то ще значи, да додемъ да създадемъ трудности за хората, на които вмѣсто да се свърши работата за единъ день, ще се свършва въ 5—10 дена и повече. За това, и азъ се съгласявамъ да остане редакцията на тоя членъ, както е въ проекта, прѣдставенъ отъ г-на М-ра.

Младенъ Ивановъ: Както виждате, г-да прѣдставители, комиссията е направила нѣщо повече и вмѣсто улеснение, създава мжчнотия за хората. Азъ ще привеждъ тука единъ

примѣръ и ще видите, че както е прѣдставена редакцията на тоя членъ отъ г-на М-ра, е по-практична, отъ колкото тая на комиссията. Примера е такъвъ: Единъ човѣкъ има нужда отъ 20 кола чакълъ, за да си направи нѣщо, и за да му се позволи това, той трѣбва да отиде да заяви на Окръж. Управителъ и да чака да му се позволи, а това нѣма да стане така скоро, защото Окръж. Управителъ нѣма да му удовлетвори просбата, прѣди да попита оня началникъ или чиновникъ, въ районътъ на когото се намира карриерата, отъ която ще вземе чакълътъ. Азъ мисля, че най-хубаво ще бѣде да остане редакцията на тоя членъ така, както е въ проекта на г-на М-ра, или още по-добрѣ да се каже: „ако карриерата е общинска, заявлението да се подава на мѣстната община, а ако е държавна, да се подава на мѣстната администрация“. Това ще бѣде най-добрѣ и азъ моля Нар. Събрание да приеме така редакцията на тоя членъ.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Азъ мисля, че г-да прѣдговорившиятъ не тълкуватъ добрѣ тоя членъ. Тукъ не се касае работата когато нѣкой иска да вдигне нѣколко кола камъне за нѣкой малка работа, а е за ония, които искатъ да експлоатиратъ цѣла карриера и да правятъ търговия. Когато нѣкой поиска да вдигне нѣколко кола камъне за нѣкой домашна потрѣба, тогава не е нужно никакво заявление. Всичко това е прѣдвидено въ чл. 4-й, така също нѣма защо да се страхуваме, че ще се създаде мѣчнотия за хората въ това отношение. По тѣзи причини, азъ се съгласявамъ съ ония отъ г-да прѣдставителитъ, които искатъ да остане оная редакция на тоя членъ, която съмъ прѣдложилъ въ проекта.

Доклад.: И азъ съмъ съгласенъ да остане редакцията на чл. 3-й както е въ проекта на г-на М-ра.

П. Зографски: Върху това и азъ нѣмамъ нищо, но тукъ е казано, че експлоатацията се извършва съгласно съ закона и правилникитъ за минитъ. Азъ намирамъ, че думитъ: „и правилникитъ“ сѫ излишни. моля да се исхвърлятъ, защото по-долу въ чл. 8-й е казано че за приспособлението на закона М-рството на Финанситъ ще издаде особенъ правилникъ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаетъ).

Който желаетъ да се говори още по тоя въпросъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Значи нѣма да се говори.

Моля г-на докладчика да прочете чл. 3-й тѣй, както е въ законопроекта.

Доклад. (Чете):

„Чл. 3. Експлоатацията не може да се почне безъ прѣдварително заявление до мѣстната администрация. Тя се извършва съгласно съ закона и правилникитъ за минитъ и е подчинена подъ надзора на администрацията по минитъ при сѣщитѣ условия както и минитъ. (Дѣлъ III отъ закона за минитъ)“.

П. Зографски: Г-не прѣдсѣдателю, имамъ прѣдложение.

Прѣдсѣд.: Ще дамъ на вотирание чл. 3-й тѣй, както се прочете сега отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се

Доклад. (Чете):

„Чл. 4. Всѣки може да вади отъ държавнитѣ и своитѣ мѣста материали нужни за негова домашна потрѣба безъ заявление до мѣстната администрация и безъ да плаща за това налози за въ полза на държавното съкровище, а отъ частнитѣ — съ съгласието на стопанитѣ“.

Тукъ азъ прочетохъ: „до мѣстната администрация“, както е въ проекта, намѣсто: „до Окръжното Управление“, за да бѣде въ гармония съ другитѣ членове, гдѣто тоже е замѣнено: „Окръжното Управление“ съ: „мѣстната администрация“.

Ст. Цвию: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че голѣмъ янѣшилѣкъ е станалъ съ редакцията на чл. 4-й отъ настоящий законъ. Защото ако приемемъ чл. 4-й така, както е поставенъ въ настоящий законопроектъ, цѣлия законъ става излишенъ, нѣма нужда отъ него.

Вий виждате, че въ всичкитѣ членове на тоя законъ има едно опрѣдѣление, единъ опрѣдѣленъ редъ за експлоатацията на минитъ. Сега тукъ се казва: „Всѣки може да вади отъ държавнитѣ и своитѣ мѣста материали нужни за негова домашна потрѣба“ и то „безъ заявление“.

Сега да земемъ да разгледаме въпроса така. Азъ отивамъ, безъ да дамъ заявление, и почвамъ да разработвамъ една мина. Въ това врѣме, ако доде мѣстната администрация и ме пита, за какво, напримѣръ, ти вадишъ тукъ камъне или друго, или разработвашъ тѣзи мина, — ще му кажа, че е за моя потрѣба. За да направя това, тукъ никакво заявление не се прѣдвижда да давамъ прѣдварително. Щомъ това не се прѣдвижда, че за да може единъ да се ползува отъ разработването на една мина за домашна потрѣба, трѣбва да подаде заявление за да получи разрешение, то нѣма нужда отъ тоя законъ. Защото, спорѣдъ както е тукъ въ тоя членъ казано, всѣки може да отиде да вади материалъ за домашна потрѣба. Заради туй, намирамъ за добрѣ да се направи едно ограничение, което може да влезе въ закона. Защото веднѣжъ приетъ чл. 4-й така, както е, нѣма съмнѣние, че сѫ отвързани ржцѣтъ на всѣкиго да експлоатира една мина за своя частна и домашна потрѣба. Така щото, най-добрѣ, е мисля, чл. 4-й да се исхвърли, а въмъ чл. 3-й да се направи заблѣжка, спорѣдъ която, съ позволение и за частна само потрѣба да могатъ да се ползуватъ стопанитѣ.

Доклад.: Г-нъ народния прѣдставителъ Цвию мисли, че е съвършенно излишенъ чл. 4-й. Пъкъ азъ мисля, че той си е на мѣстото; защото, както въ чл. 3-й така и въ други членове, тамъ вече ся говори за експлоатацията на карриеритѣ, а тукъ съ този членъ се дава право, да може всѣки да вади материали за своя домашна нужда; не да експлоатира, но да вади отъ дър-

жавнитѣ и своитѣ мѣста материали, безъ да плаща налогъ, и безъ да иска позволение. А отъ карриери на частни стопани, не може да се вадятъ такива материали освенъ всѣки стопанинъ за себѣ си. Ако бѣше въпросътъ всѣки който би искалъ да вади за експлоатация материали безъ позволение, тогава разбирамъ, че е излишенъ тоя членъ. Но тукъ не е въпроса за експлоатация, а за домашна своя потребба. Така щото твърдѣ си е на мѣстото този чл. 4-й. Ако не приемемъ подобно нѣщо, въ такъвъ случай почти на всички лица ще свържимъ ржцѣтъ, за да не могатъ да си докарватъ материали за свои домашни потребби, като на прим. за построяване на къща. А чл. 4-й именно това прѣдвизда, че които искатъ да вадятъ материали за такива свои потребби — домашни, безъ налогъ да могатъ да се ползватъ. Но когато е за търговия, за частна печалба, тогава само да се иска позволение да се плаща налогъ. И правителството, като ще има своя надзоръ надъ карриеритѣ и тѣхното експлоатирование ще запази този редъ. За това, комиссията като намира за най-умѣстенъ този членъ, моли да се приеме.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Г-да прѣдставители! Позволете ми да подкрѣпя отговора на г-на докладчика. Г-нъ Раховскій прѣдставителъ се бои, че съ този законъ може да се злоупотрѣбвява, сирѣчь, че може да се намѣрятъ хора, които, подъ булото на казаното въ тоя членъ, за своя домашна потребба, да експлоатиратъ карриеритѣ пѣкакъ по инакъ отъ колкото за домашна потребба. Има хора, които, наистина, ще искатъ да забикалятъ закона. Но властѣта е именно за тѣхъ. Какво злоупотрѣбление може да стане въ този случай? Нѣкой ще отиде да вади, на прим., камъне, отъ една карриера, и казва, за негова нужда сж. Като ги вади ще ги туря нѣкъдѣ, и тѣ ще станатъ доста много. Ако нѣма да ги употребя, както е казалъ, за свол пужда, трѣбва да ги продаде. Това продаване на други хора не може да остане не заблѣжено отъ хората и не познато на властѣта. Може то да стане единъ и два пкти, най-сетнѣ, безъ да узнае властѣта, но не и по-вече; на третий пктъ ще се улови, ще се накаже по-строга, и намѣнестѣ ще му станатъ по-сжрни отъ колкото ако бѣше заявилъ. Така щото нѣма си мѣсто страхътъ, който се исказа, че съ тоя законъ ще става злоупотрѣбление. Ако нѣкъ махнемъ тоя членъ 4-й, съ това наистина на населението ще се докаратъ мъчнотни. Така на пр. на една жена ще потребба една торба прѣстъ или глина за да омаже къщата си и за това да иска позволение и да плаща налогъ. . . Значи, ще бждатъ принудени хората, да немогътъ да удовлетворяватъ своитѣ домашни нужди, ако се отхвърли чл. 4-й.

Д. Кознички: Азъ мисля, че нѣма какво по-вече да се говори. Ще кажа само, че злѣ е разбралъ съдържанието на чл. 4-й нашия колега г-нъ Цвикио. Ако има едно нѣщо приятно въ този законъ, то е, че за частни работи хората не се ограничаватъ както и до сега не е имало законъ за ограничение да се вадятъ камъне.

Ако до сега, който е отишелъ да вади камъне да ги продава, не е плащалъ никакъвъ налогъ, сега и за себе си да ми сж потребни, г-нъ Цвикио казва, и това да ограничимъ, да не мога да отида отъ една карриера да си извади камъне, които сж потребни за моя нужда. Това не е добръ.

Таквозъ ограничение до сега не е имало, нито трѣбва да сществува, та да го узаконяваме. И моли да се прѣкратятъ по нататъшнитѣ дебати.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение за прѣкративание на дебатитѣ.

Който не приема това прѣдложение, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Ще дамъ на гласуване чл. 4-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Доклад. (Чете):

„Чл. 5. Карриеритѣ които се намиратъ въ държавнитѣ мѣста се отдаватъ на експлоатация, по търгъ или по доброволно съгласие, по особенъ за това правилникъ. Обаче срока на отстъпванието се опрѣдѣля максимумъ за деветдесетъ и деветъ (99) години отъ Министерскія Съвѣтъ.“

Тукъ, г-да прѣдставители, въ този чл. 5-й има двѣ нѣща важни прибавени. Първо, експлоатацията се отдава по търгъ, и по доброволно съгласие; и второ, срокътъ да се опрѣдѣля отъ Министерскій Съвѣтъ.

Хр. Векиловъ: Азъ ще помоля Нар. Събрание да се съгласи, да се прибави тукъ въ този членъ още една фраза. Слѣдъ думитѣ: „Обаче срока на отстъпванието се опрѣдѣля максимумъ за 99 години отъ М-рскія Съвѣтъ“, да се прибави: „съ одобрението на Нар. Събрание“. Това искамъ зарадъ туй, че ако България бжде щастлива да си отвори минитѣ, да не доди работата до тамъ както въ Турция, гдѣто на Баронъ Хиршовата компания бѣха отстъпени нѣкои гори, та и до сега хората още немогътъ да се отървжтъ отъ него. А като е съ одобрението на Нар. Събрание, ще можемъ да знаемъ на каква почва е дадена експлоатацията.

Доклад.: Г-да прѣдставители! Помните, че миналата година, като вотирахме закона за минитѣ (рудницитѣ), приехме щото отстъпванието на концессия експлоатированието на минитѣ да става съ одобрението на Нар. Събрание, по търгъ или по доброволно съгласие на правителството, но съ одобрѣнието на Нар. Събрание. Но не се мина дълго врѣме, убѣдихме се и приехме, още въ миналата сессия, щото отдаванието минитѣ на експлоатация да става направо отъ М-рскія Съвѣтъ. По тии съображения, комиссията прие и тукъ тоя редъ.

Дим. Петковъ: Азъ щѣхъ да кажа пакъ това, което каза и г-нъ докладчика. Само ще обада на г-на Векилова, че България е конституционна държава, а не като Турция, за каквато той може да си мисли, и че у насъ, министритѣ, като стоятъ по довѣрие на Събранието, М-рскія Съвѣтъ е изражение волята на народа, на Нар. Събрание, изъ срѣдата на което е излѣзълъ.

Щомъ не искаме да прѣдоставимъ това право на Министерскій Сѣвѣтъ, тогава е друга работата. Азъ съглеждамъ тукъ друго едно нѣщо, върху което обръщамъ вниманието ви. Азъ желая да стане тукъ въ тоя членъ една редакционна поправка. Да се каже: „Карриеритѣ, които се намиратъ въ държавнитѣ мѣста, се отдаватъ на експлоатация отъ М-рскій Сѣвѣтъ на търгъ, и ако такъвъ не се състои, по доброволно съгласие“ и пр.

„М-рскія Сѣвѣтъ на мѣсто да стои долу, въ края, както е сега редакцията на члена, — ако не би се разбирало друго, да си остане така, — но по-добрѣ е да се тури по-горѣ „М-рскій Сѣвѣтъ“, и то за по-голъма ясностъ.

Докладъ: Понеже съ това прѣдложение на г-на Петкова не става никакво измѣнение на смисълъта на члена азъ съмъ съгласенъ да се приеме.

Хр. Векиловъ: Г-да прѣдставители! Азъ не искахъ това да кажа, както г-нъ Петковъ е разбралъ, че България е като Турската държава, но че едно такова прѣдприятие, ако се внесе въ Нар. Събрание на одобрение, по-добрѣ ще бжде гарантирана държавата, както и тоя, който наема мината. Това искахъ да кажа, а не че искамъ съ туй да упрѣквамъ М-рскія Сѣвѣтъ. Това го знае и самъ г-нъ Петковъ, какъ че азъ нѣмамъ нищо противъ правителството.

К. Диновъ: Г-да прѣдставители! Азъ не мога да разбера отъ кадѣ по-добрѣ ще бжде, ако отдаването карриеритѣ на експлоатация става по одобрѣние на Нар. Събрание, отъ колкото, ако става отъ М-рскія Сѣвѣтъ. Когато миналата година приехме закона за минитѣ, като тоя имаше много други по-важни членове въ него законъ, и не се побояхме, а сега за едни камъне, зели сме да се боимъ. Азъ мисля че даже не трѣбваше и дума да става по това.

Прѣдсѣдъ: Ще дамъ на гласуване чл. 5-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, съ направената поправка отъ г-на Петкова.

Прѣди обаче да се гласува, моля г-на докладчика да го прочете още веднъжъ съ поправката.

Докладъ: (Чете):

„Чл. 5. Карриеритѣ които се намиратъ въ държавнитѣ мѣста се отдаватъ на експлоатация отъ Министерскія Сѣвѣтъ на търгъ, и ако такъвъ не се състои, съ доброволно съгласие, по особенъ за това правилникъ. Обаче срока на отстъпването се опрѣдѣля максимумъ за деветдесетъ и деветъ (99) години“.

Прѣдсѣдъ: Ще дамъ на вотирание. Който не приема чл. 5-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докладъ: (Чете):

„Чл. 6. Разработвачитѣ на карриеритѣ плащатъ като държавенъ налогъ само една берия — 3⁰/₀ отъ стойността на грубия материалъ взетъ на мѣстото и слѣдъ изважданието му отъ карриерата.

Забѣлѣжка. Горнята берия е независима отъ условията, подъ които сж дадени на експлоатация държавнитѣ карриери (чл. 5)“.

Както виждате, г-да прѣдставители, въ чл. 6-й берията е опрѣдѣлена отъ комиссията „3⁰/₀“ на мѣсто „отъ 1—5⁰/₀“, както бѣше въ проекта. Постѣ, комисията е прибавила прѣдъ думата „материалъ“ думата: „грубия“, за да се разбира, че налогътъ ще се зима отъ грубия материалъ. Защото, много пжти се случаватъ, че чиновницитѣ, като опрѣдѣлятъ десетата частъ на материяла, не го оцѣняватъ както си е въ не разработенъ видъ, а слѣдъ като бжде изработенъ и отъ това разработвача ще бжде онеправданъ, тѣй като тоя плаща особенни надници за да докара материяла въ обработенъ видъ, върху който не трѣбва да се зема никаква берия, отъ страна на правителството. А думитѣ: „размѣра на тая берия се опрѣдѣля отъ администрацията за всѣки случай отдѣлно“, споредъ проекта, се исхвърлиха, понеже това опрѣдѣление го има вече по-горѣ въ членътъ — 3⁰/₀. И вѣрвамъ Нар. Събрание ще приеме тоя членъ съ забѣлѣжката му тѣй, както го е приела комиссията.

П. Зографски: Азъ пакъ станахъ да кажа, че и тоя членъ не е членъ както трѣбва, и ми се струва, че пакъ ще ставатъ прѣпятствия въ приложението му. Азъ съмъ по-практиченъ въ тѣзи работи. (Насмѣвание отъ депутатитѣ). Тукъ е казано: „стойността на грубия материалъ“. Т. е., плаща се една берия—3⁰/₀ отъ стойността на грубия материалъ. Но кой ще го оцѣнява? — Това не е казано. Освѣнъ туй, грубия материалъ има стойностъ само тогава когато се яви на пазаря, а на мѣстото, нѣма никаква цѣна. До когато се донесе на пазаря тоя нѣма стойностъ. Като се изнесе на пазаря, тоя може да има стойностъ 5, може да има и сто, но нѣ пазаря. Щомъ доди тамъ, тогава само може да се опрѣдѣли неговата стойностъ. Така щото тукъ както е написанъ членътъ, никъкъ не сж ясни фразитѣ и твърдѣ мъчно ще бжде да се оцѣни на мѣстото стойността на този грубъ материалъ, И кой ще го оцѣнява, пакъ не е казано. Зарадъ туй, желателно е г-нъ М-ра или г-нъ докладчика изобицо да даджтъ по-ясно опрѣдѣление на тая членъ, за да се забѣлѣжи това въ протокола, а по-сетнѣ, може би, и въ правилника, но на всѣкий случай, непрактично ми се вижда да се опрѣдѣля стойността на тоя материалъ на мѣстото и кой ще го оцѣнява, да се каже.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че въпросътъ не е тѣй мъченъ както се прѣдставя на г-на Зографски. Казано е въ закона, че мѣстната администрация, или нейнитѣ агенти ще опрѣдѣлятъ стойността на тоя материалъ, който е извадилъ разработвача. Ако между тѣхъ не може да стане такова съглашение, тогазъ ще става както и другадѣ, като на прим. при митницитѣ и пр., Така щото, за спорове възникнали въ дадения случай между частни лица и властѣта, за да бжджтъ разрѣшени, има способности, и такива спорове ще се прѣмахватъ. Азъ мисля, че членътъ е ясенъ, освенъ, ако има г-нъ Зографски нѣкои по-добри

разнявания, той може да притурри нѣщо за по-голъма яснота.

К. Диновъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ М-рътъ доста ясно обясни, че администрацията по карриеритѣ е подчинена на мѣстната администрация, която ще прави оцѣнка на изваденитѣ материяли. Така щото исканието на г-на Зографски не може да се приеме, защото тукъ нѣма нищо не ясно въ тоя членъ. Комиссията е приела да се зима берия отъ грубия материялъ зарадъ туй, защото отъ това разработвачитѣ ще видятъ какво ще спечелятъ отъ изработения материялъ, за който за да се приведе въ такъвъ видъ, тѣ ще плащатъ и надници, както и за ископаванието му може би на нѣколко метра прѣстъ дълбоко. И азъ моля да се присеме тоя членъ тѣй както го е приела комиссията.

З. Градинаровъ: Г-да прѣдставители! Забѣлѣжката на г-на Зографски е твърдѣ на мѣстото си. Твърдѣ е, казвамъ, на мѣстото си, и ето защо. Ако бѣше оставена послѣдната алинея на члена както е казано въ проекта, нѣмаше да става и дума. Напрасно ни убѣждава г-нъ докладчика, че трѣбвало да се разбира и това отъ членътъ. Трѣбва да се знай, че хората сж погрѣшници въ всѣки случай. Зарадъ туй законитѣ трѣбва да бждатъ ясни и опрѣдѣлени въ своитѣ постановления. Послѣдната алинея: „Размѣра на тая берия се опрѣдѣля“ и проч. трѣбва да остане, като твърдѣ на мѣстото си, защото тя дава възможность на тия които ще експлоатиратъ карриеритѣ, да накаратъ властта да отиде на мѣстото да оцѣни грубия материялъ. Върху едно само не съмъ съгласенъ съ г-на Зографски, че грубия материялъ нѣма стойность. Има наистина една разлика, въ стойността, но отъ грубъ той става цѣненъ слѣдъ прѣработване, за което се плащатъ особни палози, но и въ единия и въ другия си видъ той има стойность. За това моля Нар. Сѣбрание да приеме членътъ така, както е въ проекта, само съ прибавка: „стойността на грубия материялъ се опрѣделя отъ мѣстната администрация за всѣки случай отдѣлно“.

Ст. Цвику: Отказвамъ се.

Я. Д. Матакиевъ: Азъ, г-да прѣдставители, ще се съглася съ г-на Градинарова, а не както г-нъ Зографски казва грубия материялъ да се оцѣнява на пазари, понеже на мѣстото нѣмалъ никаква стойность. Защото както и г-нъ Градинаровъ каза, тѣй изваденъ отъ мѣстото грубъ материялъ, той вече има стойность. Но както говори г-нъ Зографски опрѣдѣлението размѣра на берията да става само по оцѣнката, която материяла може да има на пазаря, то е свършено друго. И, ако това се приеме да става по оцѣнката на пазаря, не ще ни дума, че размѣра въ такъвъ случай на берията ще се уголъми. Така щото както прѣдлага г-нъ Градинаровъ най-добрѣ ще бжде така да си остане тоя членъ.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че всички прѣдложения, които се направиха тукъ, не поправятъ никакъ членътъ. Г-нъ Градинаровъ каза въ своето прѣдложение, щото стойността да се опрѣ-

дѣля за всѣки случай отдѣлно. Това бѣше казано и въ проекта, защото бѣше опрѣдѣлено даждисто, което ще се плаща на държавата, не точно, а въ размѣръ отъ 1 до 5⁰/₁₀. Азъ самъ поискахъ въ комиссията това да се опрѣдѣли, за да не прави властта хатъръ и всѣки да знае, че 3⁰/₁₀ ще плаща отъ стойността на грубия материялъ на мѣстото. Сега, ако г-нъ Градинаровъ разбира, че при всѣко изваждане на материялъ, напримѣръ, камъне, трѣбва всѣки пхтъ да се опрѣдѣли стойността, това ще бжде само едно голѣмо затруднение безполезно за администрацията. Защото въ единъ градъ или село, или въ единъ окръгъ приблизителната стойность на прѣдметитѣ, на камънетѣ, да рѣчемъ, се знае. Вадятъ се камънетѣ, нареждатъ се, дохожда чиновника да провѣри и прѣгледа, и тѣхната стойность е опрѣдѣлена отдавна. Напримѣръ, вадятъ камъне — както знаете — отъ Драгалевци, и колко струватъ се знае, и кмета държи смѣтка; опрѣдѣля се по колко въ 4 или 6 мѣсеци да плаща на държавата отъ принадлежащата се берия, по стойността, която вече е извѣстна, и се събира отъ разработвачитѣ. Даже да бжде 5, 10 а че и 50 стотинки повече, разработвачътъ е благодаренъ да плати, само да не му се причиняватъ затруднения — при всѣко изнасяние да става оцѣнка. Но тѣзи причина, излишно е да се казва, че администрацията опрѣдѣля стойността на всѣки случай отдѣлно. Не вѣрвамъ даже и мисълта на г-на Градинарова да е била такава, да желае да се правятъ такива безполезни затруднения. Ако искате, може да се каже че стойността на грубия материялъ се опрѣдѣля отъ мѣстната администрация. Но казахъ че нѣма пужда отъ това, защото нѣма отъ небото да дойди други, а администрацията съ съгласието на експлоататора и, ако двѣтѣ страни не се съгласятъ, както и по-напрѣдъ казахъ, има и хора които да ги споразумѣятъ.

П. Зографски: Слѣдъ като се говори доста, и особено слѣдъ разясненията на г-на М-ра, малко се поясни въпроса, именно да се опрѣдѣля и оцѣнява стойността на грубия материялъ отъ мѣстната административна власт. Това ще улѣсни и до нѣкъдѣ ще удовлетвори закона. И, ако се още тури и това въ тоя членъ, че именно оцѣнката да става отъ мѣстната административна властъ споредъ мѣстото, т. е., единъ разработвачъ, който вади камъне отъ една карриера, може и съ милиони да извади, но веднѣжъ опрѣдѣлена една цѣна, все по тая цѣна да плаща, а не както г-нъ Градинаровъ прѣдлага, при всѣко изнасяние на материялъ отъ карриерата, чиновници да ходятъ да опрѣдѣлятъ тамъ цѣната. Добрѣ ще бжде веднѣжъ опрѣдѣлена, било за камъне, било за хума и проч. все по тая стойность да се плаща, това го разбирамъ, както каза и г-нъ М-ръ, и азъ съмъ съгласенъ съ това.

Доклад: Г-да прѣдставители! Досегашната практика, относительно карриеритѣ, гдѣто се е вадило огромно количество камъне, за изнасяние на вънъ, е била такава, че най-напрѣдъ стойността е опрѣдѣляна отъ

мѣстната постоянна комиссия, която е имала прѣдвидѣ видѣ мѣстността, послѣ разстоянието отъ гдѣто се вади и вози, и е опрѣдѣляла размѣра на берията. Само въ врѣме когато единъ разработвачъ извади вече нужното количество камъне, ставало е провѣрка да ли колкото е трѣбвало е извадилъ или повече. Сега, това опрѣдѣление стойността на грубия материалъ като ще става по тоя начинъ, и като е казано, че безъ съгласието на частнитѣ стопани правителството може да позволи експлоатиранието на карриеритѣ, и за това опрѣдѣля възнаграждението, както за материала, тѣй и за поврѣдитѣ на имотитѣ имъ, като прѣдварително вземе мнѣнието на надлѣжната постоянна комиссия, комиссията която разгледа тоя законопроектъ, мисли, че и тукъ ще се постѣпва по сѣщій начинъ. Но за разяснение на самия чл. 6-й, мисля че може да се прибави въ края: „опрѣдѣлението стойността на грубия материалъ се извършва отъ мѣстната администрация“. Г-нъ М-ра е съгласенъ. И членътъ ще гласи така: (Чете):

„Чл. 6, Разработвачитѣ на карриеритѣ плащатъ като държавенъ налогъ само една берия 3⁰/₀ отъ стойността на грубия материалъ, взетъ на мѣстото и слѣдъ изважданието му отъ карриерата. Опрѣдѣлението стойността на грубия материалъ се извършва отъ мѣстната администрация.

Забѣлѣжка. Горниятъ берия е независима отъ условията, подъ които сж дадени на експлоатация Държавнитѣ карриери (чл. 5)“.

Прѣдожд.: Г-нъ Министръ съгласенъ ли е съ тѣзи прибавка?

Доклад.: Казахъ и по-напрѣдъ, съгласенъ е г-нъ М-ръ.

Прѣдожд.: Ще дамъ на вотироване чл. 6-й тѣй, както се прѣредактира отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никои не вдига). Приема се.

Доклад.: (Чете):

„Чл. 7. Всѣки който отвори и експлоатира една карриера, безъ прѣдварително заявление до мѣстната администрация се наказва съ една глоба отъ 10 до 200 лева и експлоатацията на карриерата му може врѣменно да се прѣустанови“.

Чл. 7-й е приетъ отъ комиссията тѣй, както е въ проекта. Тя бѣше замѣнила съ „окръжното управление“ думитѣ: „администрацията“ но сега става „мѣстната администрация“ както въ всичкитѣ членове.

Хр. Векиловъ: Азъ г-да прѣдставители, щѣхъ да прибавя едно друго нѣщо тукъ въ тоя членъ, гдѣто е казано: „Всѣки, който отвори и експлоатира една карриера безъ прѣдварително заявление“ . . . да се каже: „безъ прѣдварително разрѣшение“, на мѣсто „заявление“. И щомъ нѣма „разрѣшение“, да нѣма право да работи въ една карриера. А думитѣ: „до мѣстната администрация“, да се исхвърлятъ; защото по-горѣ е казано кой разрѣшава.

Хр. Конкилевъ: Азъ искамъ да питамъ г-на докладчика да обясни какъ се разбира казаното въ тоя членъ (чете членътъ). Да ли и само за копанieto да се иска разрѣшение, или какъ. Азъ мисля, че прѣди да се отвори карриерата, трѣбва да се позволи да се копае,

и това копанieto, за да се дири карриеръ да не подлѣжи на глоба, защото хората за да търсятъ тия карриери подъ земята, ще трѣбва да копятъ известна дълбочина земя. За това мисля, до като се отвори карриерата, не трѣбва да се иска и да се взема такова разрѣшение, а слѣдъ като се отвори да се иска разрѣшение и да се почне разработванieto.

Доклад.: Г-да прѣдставители! Вий сами виждате, че като приехме чл. 3 отъ настоящий законъ, установихме, че за да се почне откриванието или експлоатацията на една карриера, непременно трѣбва да има за това прѣдварително разрѣшение. А пъкъ въ членъ 4-й приехме, че за малка работа подобно разрѣшение не е потрѣбно, защото се установи, че всѣки може да вади материали за негова домашна потрѣба. Сега, когато тукъ по тоя членъ въпроса се касае до експлоатиранието на една карриера, какъ можемъ да направимъ да кажемъ, че експлоатиранието на една карриера може да става и да не се е получило за това разрѣшение, когато и откриванието не трѣбва да се позволява до като нѣма разрѣшение. Най-сетнѣ, Нар. Събрание ако обича може да приеме щото откриванието да става безъ позволение. Защото отваряние на карриери има два вида. Има едни карриери на открито мѣсто, и други — покрити съ земя. Но въ всѣки случай, ний трѣбва да приемемъ щото да може да става откривание, но не и безъ разрѣшение.

Колкото за това гдѣто каза г-нъ Векиловъ да се не казва: „до мѣстната администрация“, азъ мисля, че съ една дума нѣма да бѣде закона сложенъ и мжно приспособимъ. И вѣрвамъ г-нъ Векиловъ ще се откаже отъ това си искание.

Ев. Лузановъ: Моля да ми се даде думата слѣдъ като се вотира чл. 7-й, защото ще направя прѣдложение за една прибавка.

Д. Кознички: Г-да прѣдставители! Азъ съвършено друго нѣщо искамъ да кажа. Всѣки законъ като се приема, туря се и наказателна часть. Сега тукъ и въ чл. 7-й е прѣдвидено наказание съ глоба отъ 10 до 200 лева. Споредъ мене тѣзи глоба е голѣма; защото човѣкъ, който ще отиде да се мчи да вади отъ земята нѣщо, да му наложимъ още такова голѣмо парично наказание, ми се вижда много. Не искамъ да кажа, че не трѣбва да има никакво наказание, защото, признавамъ, че безъ тая часть е мжно приспособимъ закона. Но пакъ таквазъ голѣма глоба е много, особено сега въ началото, до гдѣ законътъ стане извѣстенъ. Зарадъ туй, азъ прѣдлагамъ, ако се съгласите, г-да прѣдставители, размѣра на глобата да стане отъ 10 до 100 лева, 200 лева сж много.

Доклад.: Г-да прѣдставители! Наказанието винаги бива въ такъвъ размѣръ, смотри на прѣстѣплението. Ако единъ почне да разработва и да експлоатира една мина, една карриера, безъ да е взелъ за това разрѣшение, то и степенята на наказанието ще бѣде споредъ прѣстѣплението. Ако прѣстѣплението бѣде по-голѣмо, то и размѣра на наказанието ще бѣде уголѣменъ, и

обратно. Ако загубитъ отъ подобно раскопаване на една кариера бждътъ голъми, то и наказанието ще бжде по-тѣжко. Но понеже тукъ е даденъ голъмъ просторъ на наказанието съ глоба, — отъ 10 до 200 лева, — не ще и дума че то ще се прилага споредъ размѣра на загубитъ. И така е по добръ да си остане. Защото, както казахъ, ако се види, че загубитъ сж по-голѣми отъ раскопаванието на една кариера, отъ колкото би станало въ друга, тогазъ и наказанието ще бжде утолѣмено. За тава най-добръ ще бжде да се приеме както е прѣдвидено въ члена.

Хр. Конкилевъ: Азъ, пакъ обръщамъ внимание на това, че прѣди да се отвори кариерата, трѣбва да се позволи да се копае. Да мога да копая, да разработи кариера, и слѣдъ като се отвори, тогава само да плащамъ и да искамъ разрѣшение. Споредъ както е тукъ въ члена, иде че и да раскопавашъ се наказвашъ и да експлоатирашъ пакъ се наказвашъ. Затова азъ пакъ казвамъ, че тая дума „наказва се“ когато се търси подъ земята една кариера, трѣбва да се махне.

М-ръ Г. Д. Начовичъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че размѣра на наказанието трѣбва да се приеме такъвъ какъвто е размѣра на загубата. Единъ човѣкъ, който иска да търси материали подъ земята, малко му важи да отиде до властѣа да пита. Това съставлява най-малко затруднение за тоя, който иска да си отвори работа съ една кариера. Това не е турено отъ страна на правителството съ спекулативна мисль: да зима само берии. Вий видѣхте отъ по-първитъ членове на тоя законъ, че копанието и експлоатирванието на кариеритъ става подъ надзора на властѣа, за да немогатъ да ставатъ пакости, каквито често се случаватъ, и да бждътъ усигурени работницитъ. Така щото по-добръ е да не може да отиде всѣки който иска да отваря мина, а да пита, та да се прати чиновникъ, инженеръ или други, за да даде наставления, за да се пезасипятъ работницитъ подъ земята. Затова необходимо е да се приеме членътъ така, че който иска и да копае, пакъ да иска разрѣшение, както и за експлоатирвание. Друго е когато се касае да се копае и вади материалъ за частна своя домашна потрѣба. Защото такъвъ нѣма да отиде да извади богъ знай колко кола камъне, и да ги вади отъ 10 метра дълбоко. Но който иска съ това

да прави печалба, такъвъ трѣбва да отиде да иска прѣдварително разрѣшение, за да не плати пѣкъ глоба повече отъ колкото ще плати за право на раскопаване и експлоатирание. Зарадъ туй да се приеме членътъ както си е.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Никой не иска дума). Който желаетъ да се говори, да си вдигне ржката. (3-ма души вдигатъ). Двама, трима вдигатъ, меншество. Значи нѣма да се говори. Ще дамъ на гласуване чл. 7-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема да си вдигне ржката. (3-ма вдигатъ). Приема се.

Доклад.: (Чете).

„Чл. 8. За приспособлението на настоящий законъ М-рството на Финанситъ ще издаде особенъ правилникъ“.

Коммиссията е приела тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не прие чл. 8-й както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Никой не вдига), Приема се.

Доклад.: (Чете).

„Чл. 9. Всички постановления противорѣчащи на настоящий законъ се отмѣняватъ“.

Коммиссията е приела и тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще дамъ на гласуване чл. 9-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Дневний редъ, г-да прѣдставители, е исчерпанъ. Съобщавамъ на Нар. Събрание, че отъ М-рството на Правосъдието е постъпилъ законопроектъ за задълженията и договоритъ.

Кога желаетъ Нар. Събрание да се тури първото му четение на дневенъ редъ? (Гласове: Въ идущето засѣдание). Който не е съгласенъ да се тури на дневенъ редъ за идущето засѣдание, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

На дневенъ редъ за идущето засѣдание ще има:

I). Първо четение законопроекта за задълженията и договоритъ; и

II). Трето четение закона за експлоатацията на кариеритъ.

(Звъни). Засѣданието се затваря.

(Край въ 11 ч. и 15 м. прѣдъ пладнѣ).

Прѣдсѣдателъ: П. Славновъ.

Секретари: {
Ив. Халачевъ.
Зах. Градинаровъ.
Я. Д. Матаниевъ.
Д-ръ Стояновичъ.
Д-ръ Сарж-Ивановъ.
Геор. Пеневъ.
М. Милевъ.
Хр. Лѣкарски.
Ясенъ Руселиевъ.
Якимъ Попповъ.

Подпрѣдсѣдатели: {
Д. Петковъ.
Ив. Андоновъ.

Секретари: {
Ив. Бешевлиевъ.
Иовъ Титоровъ.
Ст. Х. Калчевъ.
Кост. Х. Калчевъ.
Ник. Момчовъ.
Ем. Начовъ.
Пенчо Кескиневъ.
П. Зографски.
Д-ръ Т. Гатевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Д. Йовевъ,